Warsztaty dot. oceny wrażliwości na zmiany klimatu maj/czerwiec 2024 r.

I tura warsztatów w ramach prac nad Regionalnym Planem Adaptacji do Zmian Klimatu dla Województwa Śląskiego (RPA) zakończona

Na przełomie maja i czerwca 2024 r. odbyła się pierwsza runda warsztatów dot. oceny wrażliwości na zmiany klimatu w każdym z subregionów województwa śląskiego skierowana do przedstawicieli samorządów lokalnych. Podczas spotkań, które miały miejsce w Częstochowie, Rybniku, Bielsku-Białej oraz Katowicach ponad 100 przedstawicieli jednostek samorządu terytorialnego omawiało zagrożenia związane ze zmianami klimatu. Podsumowania warsztatów dokonano podczas otwartego webinarium w 19 czerwca 2024, w którym udział wzięło ponad 120 osób.

Warsztaty spełniły wiele funkcji. Aktywizacja i włączenie administracji publicznej samorządów lokalnych województwa śląskiego jako podmiotów adaptacji do zmian klimatu są niezbędne. Bez ich zaangażowania działania województwa będą niewystarczające dla skutecznego wdrażania całego RPA. Spotkania pozwoliły na omówienie zagrożeń klimatycznych powiatów i gmin z punktu widzenia podmiotów zarządzających poszczególnymi jednostkami samorządowymi.

Instytut Ochrony Środowiska – Państwowy Instytut Badawczy w ramach prac nad Regionalnym Planem Adaptacji do zmian klimatu dla Województwa Śląskiego (RPA) przeprowadził szczegółową analizę warunków klimatycznych i hydrologicznych uwzględniając zarówno historyczne dane pomiarowe, jak i dane z modelowania klimatu i warunków hydrologicznych w przyszłości – do 2050 roku. W ramach przeprowadzonych prac zespół ekspertów wykonał również analizy mające na celu zidentyfikowanie sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu. Wyniki przeprowadzonych analiz zostały zaprezentowane przedstawicielom samorządów lokalnych podczas I tury warsztatów. Spotkania z interesariuszami RPA były okazją do rozmowy o występujących w województwie zagrożeniach klimatycznych.

Podczas warsztatów dyskutowano nad wrażliwością takich sektorów jak zdrowie publiczne, gospodarka wodna, transport, energetyka, budownictwo, rolnictwo, turystyka i dziedzictwo kulturowe, różnorodność biologiczna i leśnictwo.

Co wynika ze scenariuszy klimatycznych dla województwa śląskiego?

Scenariusze klimatyczne dla województwa śląskiego wskazują w kolejnych dekadach na tendencje właściwe dla niemal całej Polski. Mimo zróżnicowania wartości poszczególnych parametrów w subregionach, ogólna tendencja wskazuje wzrost średniej temperatury powietrza (o ok. 1oC do 1,31oC w zależności od scenariusza klimatycznego), wzrost liczby dni gorących i upalnych, wydłużenie fal upałów i wyższą temperaturę w czasie ich trwania oraz częściej występujące noce tropikalne. Tego typu zagrożenia wpływają negatywnie na zdrowie mieszkańców województwa. Dodatkowo, zdrowie i życie mieszkańców zagrożone jest w związku z nakładaniem się skutków zmian klimatu i zanieczyszczenia powietrza – w niemal wszystkich powiatach województwa

obserwowane jest wysokie stężenia NO2 i pyłu zawieszonego PM2,5 i PM10, przekraczające wartości zalecane przez Światową Organizację Zdrowia.

Bez wątpienia wrażliwość mieszkańców województwa na ekstremalne warunki pogodowe jest najważniejsza, dlatego była szeroko dyskutowana podczas warsztatów. Uczestnicy spotkań zwracali uwagę na spodziewany znaczny wzrost potrzeb w zakresie opieki medycznej. Ta kwestia wybrzmiała zwłaszcza w subregionach, w których w sezonie letnim w atrakcyjnych turystycznie miejscowościach liczba osób potrzebujących pomocy może przekraczać liczbę stałych mieszkańców.

W prognozowanym klimacie województwa śląskiego wzrost temperatury będzie następował zwłaszcza w miesiącach chłodnych, co oznacza łagodniejsze zimy. Należy się także spodziewać skrócenia czasu i obszaru zalegania oraz grubości pokrywy śnieżnej. Tylko w latach 1991-2022 liczba dni z pokrywą śnieżną zmniejszyła się o ok. 20 dni. Bez wątpienia jest to zagrożenie klimatyczne dla turystyki zimowej w subregionie południowym, ale także dla całego województwa – skracanie czasu zalegania pokrywy śnieżnej w powiązaniu ze zmianą temperatury latem może przyczyniać się do deficytów wody w sezonie wegetacyjnym, co będzie miało także wpływ na rolnictwo w gminach wiejskich województwa śląskiego.

Susza jest zagrożeniem, które będzie się pogłębiać szczególnie w subregionach centralnym, zachodnim i południowym. Możliwe jest nieznaczne zasilanie wód powierzchniowych i podziemnych, a także ograniczona ilość wody dla środowiska i gospodarki człowieka. Na skutki ograniczenia zasilania wód powierzchniowych nakładają się – zwłaszcza w subregionach centralnym i zachodnim – oddziaływania działalności górniczej i jej wygaszania.

Scenariusze klimatyczne wskazują także na wzrost liczby dni z intensywnym opadem. Dla wszystkich subregionów do 2050 roku prognozuje się wzrost rocznej sumy opadu przy znacznych wahaniach tej wartości w kolejnych latach. Należy się przy tym spodziewać wzrostu liczby dni z wysokim opadem powyżej 20 mm. Co to oznacza? Takie opady będą powodować powodzie nagłe w miastach i na terenach o wysokich stopniu uszczelnienia. W subregionie południowym opady o dużej intensywności lub średniej intensywności i długim czasie trwania będą sprzyjały powstawaniu osuwisk, zagrażając mieszkańcom i infrastrukturze. Warto pamiętać, że długotrwałe opady są również przyczyną zagrożenia powodziowego od strony rzek. Jest to ważne zwłaszcza w przypadku dolin rzek przebiegających przez tereny o intensywnej zabudowie.

Biorąc pod uwagę coraz częstsze występowanie zjawisk ekstremalnych, przedstawiciele samorządów podkreślali także problem zagrożenia bezpieczeństwa uczestników różnych wydarzeń plenerowych oraz zwrócili uwagę na potrzebę dostosowania oferty turystycznej do zmieniających się warunków klimatycznych. W tym zakresie wyraźnie wybrzmiało duże znaczenie współpracy między samorządami lokalnymi. Współpraca w ramach adaptacji do zmian klimatu sektora turystyki powinna być uwzględniona w RPA, tak, aby mogła być koordynowana na poziomie województwa.

Różnorodność biologiczna w województwie

Zarówno w analizach IOŚ-PIB jak i w pracach warsztatowych ważna w województwie śląskim jest wrażliwość różnorodności biologicznej na zmiany klimatu. W tym zakresie szczególnie istotny jest problem rozprzestrzeniania się obcych gatunków inwazyjnych, takich jak barszcz Sosnowskiego, rdestowiec ostrokończysty, nawłoć kanadyjska czy nutria. Problem ten jest skutkiem nakładania się działalności człowieka oraz zmian klimatu i jest obserwowany we wszystkich subregionach, w

szczególności w otoczeniu cieków, a także na terenach poprzemysłowych. Wśród zagrożonych zasobów przyrodniczych województwa śląskiego są także ekosystemy leśne. Zagrażają im pożary (w subregionach północnym, centralnym i zachodnim) oraz wichury (w subregionach centralnym i południowym). Obserwowane jest także pogorszenie się kondycji drzewostanów i ich usychanie w lasach (subregion centralny) oraz zamieranie sosny i świerka (subregion północny, zachodni, południowy). W subregionach zachodnim i centralnym zwrócono uwagę na zamieranie jesionu i wiązu, które jest także związane ze zmianami klimatu, a dotyczy nie tylko lasów, ale także zieleni miejskiej.

Wrażliwymi na zmiany klimatu są w województwie śląskim sektory takie, jak transport i energetyka. Infrastruktura transportowa i energetyczna podlegają negatywnemu wpływowi ekstremalnych zjawisk pogodowych. Dodatkowo utrudnienia w funkcjonowaniu tych sektorów są pogłębiane w terenach górniczych i pogórniczych, w których zachodzą zmiany w rzeźbie powierzchni ziemi i stosunkach wodnych.

Podsumowując pierwszą turę warsztatów, można stwierdzić, że przeprowadzone analizy i dyskusje dostarczyły cennych informacji na temat wyzwań klimatycznych, z jakimi będzie musiało się zmierzyć województwo śląskie. Kluczowe będzie podjęcie działań adaptacyjnych we wszystkich wrażliwych sektorach oraz zacieśnienie współpracy między samorządami lokalnymi, aby skutecznie przeciwdziałać negatywnym skutkom zmian klimatu i chronić zdrowie oraz dobrostan mieszkańców regionu.

Zarówno dla Województwa Śląskiego, jak i zespołu IOŚ-PIB istotne jest, aby proces opracowania RPA był jawny, przejrzysty i odbywał się w dialogu z interesariuszami przedsięwzięcia. Wysoka frekwencja podczas warsztatów świadczy nie tylko o zrozumieniu roli adaptacji do zmian klimatu, zagrożeń i wyzwań związanych ze zmianami klimatu przez samorządy lokalne, ale też zaangażowaniu włodarzy w kreowanie i rozwój swoich jednostek.

Zebrane podczas I tury spotkań uwagi i rekomendacje będą stanowić cenny wkład w dalsze prace nad RPA. Kolejne spotkania warsztatowe z pozostałymi grupami interesariuszy będą odbywać się na początku 2025 roku.

Załączniki		
RPA Śląskie priorytety adaptacji 28.10.2024	PDF, 7 MB	
RPA Śląskie warsztaty 11.06.2024 Katowice	PDF, 9.68 MB	
RPA Śląskie warsztaty 23.05.2024 Częstochowa	PDF, 7.19 MB	
RPA Śląskie warsztaty 27.05.2024 Rybnik	PDF, 8.05 MB	
RPA Śląskie warsztaty 28.05.2024 Bielsko-Biała	PDF, 5.58 MB	
RPA Śląskie webinar podsumowanie 19.06.2024	PDF, 4.77 MB	

Dodana: 14 lutego 2025 08:44